

БУРА ОКО »ПОРОДИЦЕ«

Трибина није одговорила на основно питање: треба ли подићи нов споменик или само допунити постојећи, и коме поверити тај посао?

Јавна трибина, у организацији Новосадског клуба, посвећена споменику жртвама новосадске рације, почела је у 18 часова а завршила касно у ноћ. Чак је и тада било много оних који су инсистирали да председавајући, архитекта Слободан Јовановић, продужи трибину како би сви изнели или поновили аргументе, али је он то уз чињеницу да су учесници након вишечасовне расправе видно преморени, одбио. Ускоро треба очекивати нову трибину посвећену истој теми. Све ово наведено је као најбољи показатељ колико је питање споменика жртвама рације заинтересовало и узбудило Новосађане.

Од 21. до 23. јануара 1942. године припадници мађарске окупаторске војске су на новосадским улицама убили преко 1.400 људи. Од 1.253 жртве чија се имена поуздано знају, око 800 је на бестијалан начин убијено на Штранду. Тридесет година касније, на Кеју Моше Пијаде је постављен споменик »Породица«, вајара Јована Солдатовића. Неслагања је било већ онда, а данас се три питања неодољиво намећу. Да ли је постојећи споменик аутентично обележје новосадске рације или, генерално, свим жртвама фашистичког терора? Да ли је аутентично

место на којем се споменик налази? Треба ли на споменик појединачно уписати имена жртава и починилаца злочина? Учесници јавне трибине око два питања су се сложили али су код трећег ставови још једном сукобљени до усијања.

Архитекта Чеда Радовић рекао је да је место где се обележје налази заправо спомен-простор дугачак стотинак метара. Ту је Тврђава, а ту је некада стајао и мостобран око којег је град настао. »Породица« је само део тог комплекса. Стога је и место на којем се споменик налази добро одабрано, констатација је око које није било полемике. Ликовни уметник Миша Недељковић подсетио је, између осталог, на велику грешку бивше управљачке гарнитуре која обележје није именовала на прави начин. Уз неподељено мишљење да страдалници коначно морају »добити« своја имена, Недељковић је предложио да се у рад укључе и представници верских заједница јер »убијени нису страдали због идеологије већ искључиво зато што су били Срби, Јевреји, Цигани«.

— Још пре 20 година нудило ми се да имена жртава упишем са спољне стране зидина на обали али сам одбио, јер би то значило њихово деградирање, рекао је аутор, вајар Јован Солдатовић. — Сада је то могуће урадити на прави начин. До годишњице, 23. јануара наредне године, могу да стигнем да споменик комплетирам информацијама на српском и хебрејском као и именима свих страдалих — тврди Солдатовић.

Председник Извршног савета аграра др Ђорђе Башић је изнео другачије мишљење:

— Не смемо пребрзо одлучивати. »Породицу« нико дирати неће, између осталог и зато што смо се своје године, у недостатку правог споменика, рацији, окупљали крај ње. Нећемо отварати нови споменички простор али ћемо га, свакако, на нов начин осмислити.

Наставак трибине, у бурној атмосфери, одговор није дао. Треба ли подићи нов споменик или само допунити постојећи, и — треба ли тим поводом отворити конкурс или посао препустити вајару Солдатовићу? Права расправа, очигледно тек следи.

ића,
на, у
ској

3 ча-
раће
орђа
уша-
о 10
етка
ва у
асо-
ића
иће-
Те-
2 и
чкој

Ж.

И. Туцић

ДНЕВНИК